

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра загальної психології, психодіагностики та
психотерапії

**Програма
атестаційного екзамену
для здобувачів ОС Магістра
за ОПП «Психологія»
зі спеціальності 053 Психологія**

Рівне, 2025

Програма атестаційного екзамену для здобувачів освітнього ступеня магістра за ОПП «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія/ за заг. ред. О.В.Рудюка. Рівне: РДГУ, 2025. 38 с.

Розробники:

Главінська О.Д., доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І., професор, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рецензенти:

Шпак С.Г., доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін Національного університету водного господарства та природокористування;

Івашкевич Е.З., професор, доктор психологічних наук, професор кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету

Програма атестаційного екзамену для здобувачів освітнього ступеня магістра за ОПП «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія визначає вимоги до рівня їх підготовки, зміст основних освітніх компетенцій, критерії оцінки відповідей випускників, списки рекомендованої літератури та інформаційний ресурс.

Схвалено на засіданні кафедр загальної психології, психодіагностики та психотерапії (протокол від 31.10.25, № 13), вікової і педагогічної психології (протокол від 28.10.25, №12).

РДГУ, 2025

Пояснювальна записка

Програма атестаційного екзамену розроблена з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», інструкцій Міністерства освіти і науки України, стандарту вищої освіти України з підготовки фахівців за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності 053 Психологія (<http://surl.li/bsevy>) за освітньо-професійною програмою «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія (https://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/2024/op_2024_mag_053_ps.pdf), «Положення про організацію освітнього процесу в Рівненському державному гуманітарному університеті» (https://www.rshu.edu.ua/images/rshu/pol_oop_2025.pdf), «Положення про екзаменаційну комісію у Рівненському державному гуманітарному університеті» (https://www.rshu.edu.ua/images/navch/pol_ek_2025.pdf), «Положення про оцінювання знань та умінь здобувачів вищої освіти у Рівненському державному гуманітарному університеті» (<http://surl.li/cfmjj>).

Мета атестаційного екзамену – встановлення відповідності рівня освітньої підготовки здобувачів вищої освіти до вимог освітньо-професійної програми та присвоєння їм кваліфікації за освітнім рівнем «магістр».

Завдання атестаційного екзамену:

о визначити рівень сформованості у здобувачів освітнього ступеня магістра загальних та спеціальних компетенцій та програмних результатів, передбачених ОПП «Психологія»;

о встановити ступінь сформованості професійної культури випускників.

Обсяг компетенцій випускників визначається в межах діючої освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем магістра. У відповідності до освітньо-професійної програми підготовки магістрів з психології нормативні форми їх підсумкової атестації включають змістові модулі наступних освітніх компонент: «Психологія освітньої діяльності», «Методика викладання психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО», «Кризова психологія», «Методи психокорекції та психотерапії», «Організаційна психологія», «Теоретико-методологічні проблеми психології».

У випускників повинні бути сформовані наступні компетентності та програмні результати:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
- СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну) з використанням науково верифікованих методів та технік.
- СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
- СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях

Програмні результати навчання

ПР01. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР02. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР03. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР04. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР05. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР06. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР07. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР08. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР09. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Порядок проведення атестаційного екзамену

Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії або його заступника та екзаменаторів.

Атестаційний екзамен проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів вищої освіти із дисциплін, передбачених навчальним планом. Атестаційні екзамени проводяться за білетами, складеними у повній відповідності до визначеного переліку дисциплін, винесених на атестаційний екзамен.

При складанні атестаційних екзаменів із окремих дисциплін або комплексного екзамену в атестаційну комісію додатково подаються:

- робочі навчальні програми з дисциплін, винесених на атестаційний екзамен;

- комплект екзаменаційних білетів, варіанти комплексних завдань або письмових екзаменаційних робіт;

- перелік наочного приладдя, матеріалів довідкового характеру, передбачених для використання здобувачами вищої освіти під час підготовки та відповіді на питання атестаційного екзамену, у т.ч. технічні та дидактичні засоби і лабораторне обладнання¹.

Результати складання атестаційних екзаменів оцінюються за національною шкалою, кількістю балів за 100-бальною системою та оцінкою ЄКТС (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти на атестаційному екзамені

Кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання
Відмінно (90-100) А	Здобувач вищої освіти виявив під час відповіді глибоке і всебічне знання змісту навчальної дисципліни, основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури; уміння вільно використовувати набуті знання під час виконання, практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем, пов'язує теоретичний, матеріал з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував високий рівень засвоєння практичних умінь і навичок; відповідь є логічною, послідовною, обґрунтованою, дає змогу, всебічно висвітлити екзаменаційне питання
Дуже добре (82-89) В	Здобувач вищої освіти виявив під час відповіді глибоке знання змісту навчальної дисципліни, основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури; уміння вільно використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем, пов'язує теоретичний матеріал з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував високий рівень засвоєння практичних умінь і навичок;

¹ Екзаменаційні білети, варіанти завдань, перелік наочного приладдя і матеріалів складають викладачі; розглядає їх випускова кафедра; затверджує завідувач кафедри або декан факультету(директор інституту) у випадку декількох випускових кафедр.

	відповідь є логічною, послідовною, обґрунтованою, дає змогу в повному обсязі висвітлити екзаменаційне питання. Проте під час відповіді або розв'язання практичних завдань допустив окремі незначні неточності.
Добре (74-81) С	Здобувач вищої освіти виявив під час відповіді знання змісту навчальної дисципліни основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури; уміння використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем, пов'язує теоретичний матеріал, з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував рівень засвоєння практичних умінь і навичок, необхідний для розв'язання теоретичних та практичних завдань; відповідь є переважно логічною, послідовною, обґрунтованою, дає змогу переважно висвітлити основні положення екзаменаційного питання. Проте під час відповіді або розв'язання практичних завдань допустив окремі неточності.
Задовільно (60-73)	Здобувач вищої освіти вияви під час відповіді в основному опанував знаннями змісту, в основному орієнтується в наукових першоджерелах та рекомендованій літературі; уміння в окремих випадках використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, не завжди пов'язує теоретичний матеріал з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував рівень засвоєння практичних умінь і навичок, в основному достатній для розв'язання теоретичних та практичних завдань; відповідь є невпевненою, непереконливою, фрагментарною, непослідовною, що дає змогу в основному висвітлити екзаменаційне питання. Під час відповіді або розв'язання практичних завдань допустив значні неточності
Незадовільно (0-59)	Здобувач вищої освіти виявив під час відповіді знання окремих фрагментів навчального матеріалу, відсутність достатньої орієнтації в наукових першоджерелах та рекомендованій літературі; уміння лише в поодиноких випадках використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань та пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями

	майбутньої професійної діяльності; продемонстрував недостатній рівень засвоєння практичних умінь і навичок; відповідь є невпевненою, непереконливою, непослідовною.
--	---

Рішення атестаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні екзаменів, а також про присвоєння кваліфікації та видачу дипломів (встановленого зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови комісії є вирішальним².

Здобувач вищої освіти має право на оскарження дій адміністрації, педагогічних та науково-педагогічних працівників університету. У випадку незгоди з атестаційною оцінкою здобувач подає апеляцію на ім'я ректора. У заяві вказується суть спірного питання. Апеляція подається після оприлюднення оцінок в одноденний термін з обов'язковим повідомленням завідувача кафедри та декана факультету(директора інституту). Не розглядають апеляції подані несвоєчасно або з порушенням процедури подання. У випадку надходження апеляційної заяви наказом ректора створюється комісія для її розгляду. Головою комісії призначається проректор з навчально-виховної роботи. До складу комісії входять: декан (директор інституту), завідувач кафедрою, викладач відповідної кафедри, який не є членом екзаменаційної комісії. Відповідальність за організацію роботи апеляційної комісії, своєчасний та об'єктивний розгляд апеляційних заяв щодо результатів покладається на голову комісії.

² Оцінки атестаційного екзамену виставляє кожен член комісії, а голова підсумовує їх результати щодо кожного здобувача вищої освіти. Повторне складання (перескладання) атестаційного з метою підвищення оцінки не дозволяється

ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Змістовий модуль 1.

Психологія вищої школи: студентський період життя людини

Тема 1. Психологія вищої школи, її предмет, завдання та методи

Предмет психології вищої школи як галузь психологічної науки. Завдання психології вищої школи відповідно до Закону України «Про вищу освіту», «Національної Доктрини розвитку освіти в Україні». Основні напрямки реформування освіти ХХІ століття та проблеми сучасної психології вищої школи. Зв'язок психології вищої ефлект іншими галузями психологічних знань.

Принципи психологічного дослідження: науковість, об'єктивність, поетапність. Класифікація методів збору емпіричних психологічних фактів. Методи інтерпретації одержаних даних. Етика дослідника. Поняття про методику психологічного дослідження. Дослідницькі вміння.

Тема 2. Загальна психологічна характеристика студентського віку

Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості (психофізіологічні особливості, протиріччя, соціальна ситуація розвитку).

Вищий навчальний заклад – один із провідних факторів соціалізації студента як фахівця. Адаптація студента до навчання у вищій школі, види адаптації, умови ефективності.

Типологічні особливості студентів, що виявляються в навчальній діяльності та поведінці.

Врахування психологічних особливостей юнацького віку при роботі зі студентами.

Тема 3. Психологія студентської групи

Психологічні особливості студентської групи та її структура. Рівні розвитку студентської академічної групи. Шляхи формування студентського колективу. Соціально-психологічні явища в студентській групі та їх вплив на особистість кожного студента. Проблема лідера та лідерства в студентській групі. Соціально-психологічний клімат у групі та його вплив на її працездатність. Психологічні засади студентського самоврядування. Закон України «Про вищу освіту» про студентське самоврядування.

Тема 4. Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою

Навчально-професійна діяльність як провідна в студентському віці. Формування професійної спрямованості особистості студента. Розвиток «Я-концепції» як показника особистісного зростання і професійного становлення студента. Складові та функції "Я-концепції".

Формування професійних і особистісних якостей майбутнього фахівця. Розвиток творчості в студентів. Самоосвіта та самовиховання студента, їх значення в його професійному зростанні. Психологічна готовність випускника ВНЗ до самостійної професійної діяльності.

Змістовий модуль 2.

Психологічні засади управління вузівським навчальним процесом і навчально-професійною діяльністю студентів

Тема 5. Психологічні засади управління навчальним процесом у вищій школі

Загальна характеристика навчального процесу і навчально-професійної діяльності як об'єктів управління, психологічний аналіз їх складових.

Поняття про управління в системі освіти. Опосередковане та пряме управління, їх особливості. Сутність управління навчально-професійною діяльністю студентів (соціальна нормативність навчальної діяльності, свідомий характер, власна активність, творчий підхід). Кваліфікаційна характеристика та професіограма.

Педагогічне управління навчальним процесом у вищій школі та його психологічний аналіз із позицій сучасних вимог. Управління професійною рефлексією. Педагогічний процес як цілеспрямована активна взаємодія викладача зі студентом.

Управління як контроль і оцінка навчальної діяльності.

Тема 6. Психологічний аналіз учіння студентів

Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності. Мотиваційна спрямованість учіння студента. Формування професійних мотивів навчання. Власна пізнавальна активність студента, її спрямованість на засвоєння професійних знань, умінь і навичок. Розвиток творчого потенціалу студентів під час навчання.

Психологічні принципи організації навчально-професійної діяльності студентів. Вимоги до навчання, вміння вчитися самостійно. Психологічні аспекти організації самостійної роботи студентів.

Критерії ефективності учіння. Причини неуспішності студентів і шляхи їх подолання.

Змістовий модуль 3.

Психологія виховання особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою

Тема 7. Психологія виховання студентської молоді

Єдність процесів навчання, розвитку та виховання. Сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою та завдання виховання студентів відповідно до пріоритетних напрямків реформування освіти в Україні. Мета та зміст виховання студентської молоді. Психологічні механізми формування якостей особистості та відповідні функції виховання. Психолого-педагогічна характеристика основних напрямків реалізації функцій виховання у вищому навчальному закладі.

Етапи становлення моральної свідомості студента. Критерії моральної вихованості людини.

Соціально-психологічні чинники і психологічні механізми формування національної самосвідомості студентів.

Тема 8. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами

Роль педагогічного спілкування в розв'язання соціально-моральних завдань професійної підготовки майбутнього фахівця. Виховна позиція викладача в педагогічній комунікативній взаємодії: розуміння, визнання та прийняття студента. Активне рефлексивне слухання та «Я-повідомлення» в комунікативній взаємодії. Діалогічне спілкування, його характеристика.

Тема 9. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання та вирішення

Протиріччя та бар'єри спілкування, причини їх виникнення та засоби регулювання. Особливості педагогічного конфлікту, стадії розвитку, поведінка конфліктуючих сторін. Психологічні передумови та шляхи вирішення педагогічного конфлікту.

Тема 10. Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи

Психологічна характеристика викладача вищої школи як особистості. Характеристика самосвідомості (рефлексивності) викладача, аналіз його професійної компетентності та майстерності. Вплив «Я-концепції» викладача на його науково-педагогічну діяльність. Науково-педагогічна творчість, її особливості. Умови імпровізації в науково-педагогічній діяльності. Культура педагогічного мислення.

Характеристика педагогічних здібностей. Особливості діяльності викладача при різних стилях взаємодії. Типологія викладачів. Педагогічна етика. Вимоги студентів до викладача. Шляхи формування педагогічної майстерності й підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи.

Рекомендована література

Основна література

1. Галузинський В. М., Євтух М. В. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. Київ : Інтел, 2015.168 с.
2. Кудіна В. В., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. Київ : КСУ, 2014.176 с.
3. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Педагогіка і психологія вищої школи. Київ : НПУ, 2013.267 с.
4. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. акад. Мороза О. Г. Київ : НПУ, 2010.- 37 с.
5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: навч. посіб. Київ: Каравелла, 2008. 336с.
6. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2014.335с.

Інформаційні ресурси

1. Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи: URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/.pdf>
2. Туркот Т.І., Коновал О.А. Педагогіка та психологія вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Херсон: Олді-плюс, 2013. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/>

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВО

Змістовий модуль 1.

Організація освітнього процесу у вищій школі щодо викладання дисциплін психологічного циклу

Тема 1. Основні засади розвитку сучасної психологічної освіти в Україні в контексті Болонського процесу

Концептуальні напрями розвитку сучасної психологічної освіти в Україні. Короткий нарис з історії викладання психології у вищій школі. Предмет, мета і принципи викладання психології. Зміст психологічної освіти.

Адаптація викладання психологічних дисциплін до вимог Болонського процесу.

Тема 2. Стратегія організації сучасної психологічної освіти

Навчальний план. Навчально-методичний комплекс. Розроблення навчальних програм і узгодження їх з типовими. Тематичний план: зміст і порядок затвердження, види навантаження в організації праці викладача психології. Розподіл часу між усіма видами навантаження. Планування навантаження на навчальний рік і семестр. Форми роботи і завдання кафедри психології. Методи організації роботи кафедри психології. Роль кафедри психології в управлінні навчальним процесом.

Змістовий модуль 2.

Методичні основи викладання психологічних дисциплін у вищій школі

Тема 3. Методика читання лекційних занять з психолого-педагогічних дисциплін

Лекція, її функції і класифікація. Композиційна структура лекції. Етапи підготовки лекції. Особливості читання лекцій з дисциплін психологічного циклу.

Особливості використання лектором лінгвістичних, паралінгвістичних і кінетичних засобів впливу на аудиторію. Критерії оцінювання лекторської майстерності.

Тема 4. Методика проведення практичних (семінарських і лабораторних) занять

Форми й порядок проведення практичних занять. План-конспект практичного заняття. Карта оцінки практичного (семінарського) заняття.

Семінарське заняття, його мета, функції і структура. Особливості організації проведення семінару в активній формі. Модель семінарського заняття в активній формі. Порядок підготовки і проведення семінарів в активній формі. Роль і функції студентів при проведенні САФ. Критерії оцінки якості проведення семінарських занять.

Методи раціональної організації самостійної роботи студентів.

Тема 5. Методика оцінювання знань, вмінь і навичок (організація проведення екзаменів, заліків, атестацій)

Педагогічний контроль, його мета, функції, види. Особливості організації контролю знань, умінь і навичок у системі викладання психології.

Розроблення екзаменаційних білетів. Організація складання іспитів і заліків. Уніфікована шкала оцінювання студентів за системою ECTS та національною 4-бальною системою.

Загальні критерії оцінювання знань студентів на іспиті. Методичні основи організації тестового контролю знань. Критерії оцінювання якості проведення іспитів і заліків. Організація проведення державних кваліфікаційних іспитів.

Тема 6. Методика організації та написання курсового, бакалаврського та магістерського досліджень

Загальні вимоги до написання курсових робіт. Особливості написання курсової роботи з психологічних дисциплін. Організація захисту курсового проекту.

Загальні вимоги до написання бакалаврського та магістерського досліджень. Робота студента над кваліфікаційною роботою з психології, особливості її написання. Організація захисту кваліфікаційної роботи.

Організація практичної підготовки спеціалістів. Керівництво позааудиторною роботою студентів.

Змістовий модуль 3.

Методологічні основи активізації викладання психологічних дисциплін у навчальному процесі вищої школи

Тема 7. Інноваційні педагогічні технології активізації навчання

Педагогічні технології активізації навчального процесу. Дистанційне навчання. Програмоване навчання. Теорія поетапного формування розумових дій П. Я. Гальперіна. Теорія управління процесом засвоєння знань Н.Ф.Талізінної. Психологічні особливості алгоритмічного процесу у педагогіці. Проблемно-пошукові методи навчання. Логічні методи. Методи формування зацікавленості до навчання. Ігрове проектування. Операційно-рольові і ділові ігри. Методика розроблення та організація проведення ділових ігор. Організація проблемного навчання. Альтернативні системи навчання. Пошук шляхів удосконалення психологічної освіти.

Тема 8. Методологічні аспекти організації модульно-рейтингового навчання з викладання дисциплін психологічного циклу і підготовки кадрів

Концепція модульно-рейтингового навчання. Відмітні риси модульного навчання. Навчальний модуль. Модульний контроль. Рейтинг успішності студентів та організація його формування. Принципи модульного навчання. Методика побудови модульних програм. Формування змісту навчальних модулів. Створення умов для організації модульно-рейтингового навчання. Зворотний зв'язок у модульно-рейтинговому навчанні. Організація навчального процесу за кредитно-модульною технологією. Заліковий кредит. Система ЄCTS. Методика розроблення кредитно-модульних програм з психології.

Тема 9. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України

Стан застосування технологій дистанційного навчання в закладах вищої освіти. Технологічні досягнення для реалізації дистанційного навчання. Технології адаптивного навчання, мобільне навчання, віртуальна, доповнена та гібридна реальності, «Інтернет речей», системи управління навчанням наступного покоління, штучний інтелект та природні користувацькі інтерфейси. Перспективи розвитку технологій дистанційного навчання в Україні.

Тема 10. Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи

Психологічна характеристика викладача вищої школи як особистості. Характеристика самосвідомості (рефлексивності) викладача, аналіз його професійної компетентності та майстерності. Вплив «Я-концепції» викладача на його науково-педагогічну діяльність. Науково-

педагогічна творчість, її особливості. Умови імпровізації в науково-педагогічній діяльності. Культура педагогічного мислення.

Характеристика педагогічних здібностей. Особливості діяльності викладача при різних стилях взаємодії. Типологія викладачів. Педагогічна етика. Вимоги студентів до викладача. Шляхи формування педагогічної майстерності й підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи.

Рекомендована література

Основна

1. Балабанова Л.М. Психолого-педагогічні проблеми студентського віку // Психологія: зб. наук. праць. Київ : НПУ, 2019. Вип.4(7). С.166-170.

2. Бойко-Бузиль Ю.Ю. Методика викладання психології у вищій школі Київ: Атіка, 2019. 272с.

3. Боднар А.Д. Лабораторні і практичні роботи у вищій школі. Київ : МАУП, 2019. 272с.

Додаткова

1. Жигайло Н. Психологічні проблеми адаптації студентів-першокурсників і шляхи їх вирішення. Педагогіка і психологія професійної освіти. Київ, 2014. № 4. С.107-112.

Інформаційні ресурси

1. Ляховець Л.О. Методика викладання психології : навчально-методичний посібник. 2-ге вид., допов. Чернівці: НУ «ЧК» імені Т.Г. Шевченка, 2020. 272 с: URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/>

КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ

Змістовий модуль 1.

Життєва криза як феномен індивідуального життя людини

Тема 1. Кризова психологія як галузь знань

Предмет і завдання курсу кризової психології. Кризова психологія як наука і навчальна дисципліна. Методи дослідження в галузі кризової психології.

Тема 2. Ознаки, типологія та форми переживання особистістю життєвих криз

Поняття життєвої кризи, її природа. Фактори, що викликають життєву кризу. Типологія та різні підходи до класифікації криз. Стадії розвитку кризи. Типи ставлення особистості до кризи. Поняття кризового

стану. Типові реакції людини на кризову ситуацію. Залежність психологічних особливостей особистості та її реакції на кризову ситуацію. Особливості конструктивного та деструктивного вирішення проблем кризових станів.

Тема 3. Кризова ситуація та її психологічні наслідки

Сутність поняття «кризова ситуація», її ознаки та різновиди. Типологія травмуючих (критичних) життєвих ситуацій за Т. М. Титаренко. Прояви критичних ситуацій: стрес, фрустрація, конфлікт, криза. Механізми формування психічних травм. Поняття посттравматичного стрессового розладу. Ознаки та перебіг ПТСР. Профілактичні та реабілітаційні процедури ПТСР. Особливості допомоги населенню в кризових ситуаціях. Вимоги до професійного відбору персоналу, який надає допомогу в кризових ситуаціях.

Тема 4. Психологія війни

Психологічні проблеми учасників бойових дій, свідків природних катастроф та терористичних актів. Синдром «солдатського серця», синдром вижившого, флешбек-синдром, «комбатантна психопатія» - як негативні стани людей, які перебували у зоні бойових дій. Травматична особистість та основні риси, які її характеризують. Психологія тероризму. Паніка як екстремальний кризовий стан.

Модуль 2

Психологічні особливості переживання особистістю нормативних криз життєвого циклу

Тема 5. Психологічні особливості переживання особистістю криз дитинства та підліткового віку

Поняття криз дитинства та їх роль у житті особистості. Підліткова криза та кризи студентського віку (криза адаптації до умов навчання, криза «середини» навчання, криза випускника, криза відрахування) та дорослого віку.

Тема 6. Психологічні особливості переживання особистістю криз дорослості та похилого віку

Кризи ранньої дорослості. Криза середини життя. Криза виходу на пенсію та криза похилого віку.

Тема 7. Сімейні кризи

Життєвий цикл як динамічна характеристика сім'ї. Молода сім'я як особливий етап в структурі сімейного циклу. Нормативні сімейні кризи і закономірний характер їх виникнення. Психологічні причини сімейних криз. Ненормативні кризи в сім'ї.

Модуль 3.

Особливості психологічної допомоги у кризових ситуаціях

Тема 8. Стратегії розв'язання життєвих криз

Подолання життєвих криз як феномен. Особливості функціонування Его-системи особистості у період кризи та після неї. Реструктуризація системи відносин людини зі світом, оточуючими людьми. Зміна відношення до самого себе. Перетворення мотиваційно-ціннісної та смислової систем людини.

Стратегії подолання життєвих криз та їх типологія. Дослідження кризових станів. Особливості психологічного супроводу та психологічної допомоги особистості, яка переживає кризовий стан.

Тема 9. Особливості кризового консультування та психотерапії

Поняття кризового консультування та його особливості. Види й техніки кризового консультування. Принципи кризового консультування: анонімність, відповідальність, делікатність, добровільність, доброзичливість, довіра, компетентність, об'єктивність, тактовність, толерантність. Кризове консультування та психотерапія.

Рекомендована література

1. Життєві кризи особистості: навч. посібник / О. О. Байєр. Д.: РВВ ДНУ, 2010. 244 с.

2. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Київ: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.

3. Мюллер Мартіна Якщо Ви пережили психотравмуючу подію: Пер. з англ. Діана Бусько; наук. Ред.. Катерина Явна (Серія «Сам собі психотерапевт»). Львів: Вида-во Українського католицького університету: Свічадо, 2014. 120 с.

4. Особистісний вибір: психологія відчаю та надії / За ред. Т.М.Титаренко. Київ: Міленіум, 2005. 336 с.

Інформаційні ресурси

5. Кризова психологія: навчальний посібник. UR : <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/2069>

МЕТОДИ ПСИХОКОРЕКЦІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

Змістовий модуль I.

Методи групової психокорекції та психотерапії

Тема 1. Психологічна корекція та психотерапія як сфери психологічної практики

Загальне поняття про психокорекцію та психотерапію. Психокорекція, психотерапія: співвідношення понять. Проблема методу в психотерапії, різноманітність класифікацій психотерапевтичних методів. Етапи психотерапевтичного процесу. Поняття терапевтичного контракту. Специфічні риси психокорекційного процесу. Види психокорекції: за характером спрямованості, за змістом, за формою роботи, за наявністю програм, за характером керування коригуючими впливами, за тривалістю, за масштабом вирішуваних завдань тощо. Поняття психокорекційної ситуації, її елементи. Основні принципи, мета та завдання психокорекційної роботи. Вимоги до психолога, що здійснює психокорекційний, психотерапевтичний вплив: теоретичний, практичний та особистісний компоненти готовності до здійснення психокорекційної роботи. Принципи складання й основні види психокорекційних програм. Оцінка ефективності психокорекційного, психотерапевтичного впливу, фактори, що визначають ефективність психокорекційних, психотерапевтичних заходів.

Тема 2. Групова психокорекція та групова психотерапія: характеристики психокорекційних груп. Психотерапевтичні фактори груп

Специфіка групової форми психокорекції. Мета та завдання групової психокорекції (когнітивний, емоційний, поведінковий аспект). Специфічні риси психокорекційних груп. Класифікація психокорекційних груп (за різними критеріями класифікації: за метою, за способом реалізації цілей, за теоретичним обґрунтуванням групи; за композицією, за постійністю складу групи. Склад та учасники групи, чотири основних типи поведінки учасників групи.

Характеристики психокорекційних груп. Психотерапевтичні фактори груп. Ролі психокорекційної групи (за Р.Шиндлером, К. Рудестамом, Р.Бейлзом). Норми в психокорекційній групі. Динамічні процеси в психокорекційній групі; поняття групової динаміки, згуртованості в психокорекційній групі. Лідерство та керівництво в психокорекційній групі: особливості керівництва психокорекційною

групою; стиль роботи керівника групи (за Рудестамом, А Осіповою). Генезис психокорекційної групи, фази групового розвитку. Психотерапевтичні фактори груп.

Тема 3. Групова психокорекція та психотерапія: основні види психокорекційних (психотерапевтичних) груп

Психотерапевтичні групи: групи зустрічей, їх мета, основні поняття, базові принципи групи зустрічей. Група псих одрами: її специфіка, мета, основні поняття. Базові техніки псих одрами. Гештальтгрупи: ключові поняття, основні принципи, види роботи в гештальт-групі, основні прийоми, що використовуються в роботі гештальт-груп. Групи тілесної терапії: особливості, основні поняття, методи тілесної терапії. Темоцетрована взаємодія (ТЦВ): специфічні риси, основні поняття, принципи, види тем, правила спілкування. Групи терапії мистецтвом (арттерапія): особливості, мета, основні поняття, психокорекційні механізми арттерапії. Бібліотерапія: специфічні та неспецифічні психокорекційні процеси. Казкотерапія: корекційні функції казки, можливості роботи з казкою. Групи танцювальної терапії: характеристика напрямів, основні та додаткові цілі, методичні прийоми, основні етапи.

Тренінгові групи. Т-групи: специфіка, основні цілі, поняття, учбовий цикл, його елементи. Групи тренінгу вмінь: характеристика, мета, компоненти, основні методики та техніки. Тренінг самоствердження, його структура та техніки. Соціально-психологічний тренінг як метод активного навчання та ефективний засіб психологічного впливу, основні характеристики.

Тема 4. Базові та додаткові методи групової психокорекції

Специфіка класифікації психокорекційних методів. Класифікація основних методів групової психокорекції: основні і допоміжні; вербальні та невербальні. Функції методів групової психокорекції: психокорекційна і власне діагностична.

Групова дискусія як основний метод психокорекції. Мета дискусії. Підстави для класифікацій дискусій: за метою, за результативністю, за провідною детермінантою, за рівнем організації, за наявністю лідера. Класифікація предмету дискусій. Типи орієнтацій групової дискусії (за В.Д. Карвасарським): інтеракційна, біографічна, тематична орієнтації. Опорні точки групової дискусії, її основні змістовні моменти. Конструктивна і неконструктивна групова дискусія (за В.П. Захаровим), поведінкові прояви конструктивної і неконструктивної групової дискусії.

Дотримання спеціальних принципів, «норм спілкування» з метою ефективного проведення групової дискусії.

Рольова гра, її значення в груповій психокорекції. Класифікація рольових ігор: власне ситуаційно-рольові ігри, ігри-проживання, ігри-драми, творчі ігри, спонтанно-імпровізаційні ігри (за М. Бітяною). Базові та ситуаційні рольові ігри, їх мета та специфіка. Три основних фази процесу рольової гри: ініціальна (підготовча), власне рольове програвання, обговорення або інтеграції (надання протагоністу зворотнього зв'язку і емоційний обмін), їх характеристика. Поняття зворотнього зв'язку. Види зворотнього зв'язку: рольовий та ідентифікаційний, їх особливості. Принципи проведення рольових ігор (за Д.Кніппер).

Психогімнастика як невербальний метод групової психокорекції, її специфіка. Класифікація вправ психогімнастики за ступенем складності: розважальні, розминочні, вправи на розвиток невербальних мов спілкування (тактильної, візуальної, мімічної, пантомімічної), їх характеристика. Значення психогімнастичних вправ. Структура психогімнастичного заняття: підготовча, пантомімічна, заключна, особливості та завдання кожної з них. Основні рекомендації щодо проведення психогімнастичних вправ.

Проективний малюнок як метод групової психокорекції, його основне завдання, специфіка проведення. Основні сфери тематики проективного малюнку: минуле, теперішнє, майбутнє учасників групи; загальні поняття, що відображають певні цінності та явища; відносини в групі; теми малюнків. Особливості обговорення проективного малюнку та його інтерпретації.

Музикотерапія як психотерапевтичний метод, що використовує музику в якості засобу корекції, її особливості та специфіка застосування. Основні напрями корекційної дії музики (аспекти) за Б.Д. Карвасарським: емоційне активування під час вербальної психотерапії, розвиток навичок міжособистісного спілкування, регулюючий вплив на психовегетативні процеси, розвиток естетичних потреб. Механізми психокорекційного впливу музикотерапії: катарсис, емоційна розрядка, регулювання емоційного стану, полегшення усвідомлення власних переживань, конфронтація з життєвими проблемами тощо. Дві основні форми музикотерапії: активна та рецептивна (пасивна), їх особливості. Особливості використання музикотерапії в груповій психотерапії (в лікувальній практиці). Особливості використання музикотерапії в груповій психокорекції.

Додаткові психокорекційні методи та прийоми: танцювальні вправи, пісенні вправи, елементи аутотренінгу, медитативні вправи, слайд-фільми,

творча візуалізація, ігрова діагностика, вправи на між групову взаємодію, техніки, спрямовані для збору зворотного зв'язку.

Змістовий модуль II.

Методи індивідуальної психокорекції та психотерапії

Тема 5. Індивідуальна психокорекція та психотерапія

Умови вибору індивідуальної психокорекції та психотерапії. Психологічні особливості індивідуальної психокорекції та психотерапії: стратегії ставлення клієнта до проблемної ситуації. Завдання індивідуальної психокорекції (у трьох основних сферах: когнітивній, емоційній та поведінковій). Типи мотивації клієнтів. Структуризація скарг клієнтів, постановка психологічної проблеми. Основні методи індивідуального психокорекційного впливу: невербальні засоби психокорекційної, психотерапевтичної роботи: активне спостереження; вербальні засоби психокорекційної, психотерапевтичної роботи: активне слухання; переконання та навіювання. Основні стадії індивідуальної психологічної корекції та психотерапії. Заклучення контракту між клієнтом і психологом: рівні конфіденційності. Дослідження проблем клієнта. Значення вербального та невербального контакту. Варіанти позицій психолога щодо клієнта («зверху», «на рівних», «знизу»). Пошук способів рішення проблеми. Формування психологом корекційної програми й обговорення її з клієнтом. Реалізація наміченої програми згідно укладеного контракту. Оцінка ефективності проведеної роботи. Результати корекційної роботи. Правила та установки, що дозволяють психологу структурувати процес індивідуальної психокорекції та психотерапії зробити його більш ефективним.

Тема 6. Методи психоаналітичної психотерапії

Психоаналіз З.Фрейда: загальні положення психоаналізу З.Фрейда, структура психіки та особистості за З.Фрейдом; основні поняття психоаналітичної психотерапії (конфронтація, кларифікація, інсайт, інтерпретація, пропрацювання), психотехніки, (метод вільних асоціацій, тлумачення сновидінь, інтерпретація, аналіз опору, аналіз перенесення).

Методи первинного діалогу з клієнтом. Рекомендації щодо складання інтерв'ю. Загальна схема первинного інтерв'ю. Три рівня сприйняття в процесі первинного інтерв'ю (отримання суб'єктивної, об'єктивної, ситуативної інформації).

К.Г. Юнг: основні положення вчення К.Юнга. Структура особистості за К.Юнгом. Індивідуація та аналітична психотерапія, етапи

індивідуації. Стадії аналітичної психотерапії (аналітична, синтетична). Специфіка юнгіанського аналізу, його етапи. Аналітичний ритуал. Методи: метод вільних асоціацій; інтерпретація; активна уява; ампліфікація; аналіз сновидінь.

А.Адлер: індивідуальна психологія та психотерапія. Основні положення вчення А.Адлера (неповноцінність та компенсація, боротьба за перевагу, життєві цілі, життєвий стиль тощо). Специфіка терапевтичного процесу за А. Адлером. Етапи індивідуальної психотерапії. Основні техніки психотерапії А. Адлера: первинне інтерв'ю з дорослими пацієнтами, первинне інтерв'ю з дітьми; контент-аналіз ранніх спогадів, його схема, етапи; історія життя; аналіз сновидінь; техніки: терапевт як модель; дії «нібито»; негативна практика; ловля самого себе; метод пускової кнопки; «еврика» тощо. Методики метафоричного спілкування з дітьми в адлеріанській психотерапії.

Тема 7. Методи поведінкової та когнітивної психотерапії

Загальні положення біхевіоризму, основна мета корекційного впливу. Основні тенденції поведінкової корекції (класична обумовленість, оперантна обумовленість, мультимодальне програмування). Специфіка терапевтичного процесу. Поняття поведінкового аналізу. Методи поведінкової психотерапії: метод систематичної десенсибілізації; метод вербальної десенсибілізації; метод десенсибілізації «in vivo»; метод сенсибілізації. Методика «негативного впливу», методика формування поведінки, методика позитивного і негативного підкріплення, контроль стимулу, покарання тощо. Використання прийомів поведінкової терапії в роботі з дітьми.

Основні положення когнітивної психології та психотерапії (А.Бек), три рівня когнітивних змін. Специфіка терапевтичного процесу, його чотири етапи. Когнітивні моделі розладів. Концептуальна схема А.Еліса «А-В-С-Д-теорія», її складові. Етапи терапевтичного процесу. Основні поняття когнітивної психотерапії (когнітивна вразливість, когнітивні структури, схеми, когнітивні спотворення (персоналізація, дихотомічне мислення, вибіркове абстрагування, мимовільні умовисновки, надгенералізація, перебільшення тощо). Методи та техніки когнітивної психотерапії (Сократівський діалог, «заповнення порожнини», декатастрофізація, когнітивна реатрибуція, переформулювання, перевірка гіпотези, планування діяльності тощо). Техніки, спрямовані на самопізнання.

Нейролінгвістичне програмування: його специфіка, універсальні моделюючі процеси (узагальнення, виключення, викривлення); поняття

про модальності інформації (візуальна, аудіальна, кінестетична, дігетальна); дослідження репрезентативних систем. Техніки роботи з субмодальностями, техніка «прийняття рішень»; техніка роботи з «лінією часу»; техніка «рефреймінг»; рефреймінг контексту, рефреймінг змісту, шести кроковий рефреймінг; техніка «помах», техніка «вибуху» тощо.

Тема 8. Методи феноменологічного напрямку психотерапії

Клієнт-центрована терапія К. Роджерса. Основні положення терапії, центрованої на клієнті. Основні поняття клієнт-центрованої терапії (поле досвіду, самість, Я-реальне, Я-ідеальне, конгруентність, тенденція до самоактуалізації, психологічний ріст, умовні цінності тощо). Мета і завдання терапії, центрованої на клієнті. Умови психотерапевтичного процесу (емпатія, автентичність, утримання від інтерпретації, позитивне ставлення до почуттів клієнта тощо). Етапи психотерапевтичного процесу за К. Роджерсом, типологія вербальних втручань. Енкаунтер-групи (групи зустрічей). Етапи групового процесу за К. Роджерсом. Психотехніки клієнт-центрованої психотерапії. Основні компоненти роджеріанської психотехніки: встановлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій.

Транзактний аналіз: основні теоретичні ідеї Е. Берна. Загальна характеристика его-станів (Дорослий, Дитя, Батько). Розпізнавання его-станів. Аналіз транзакцій.

Гештальтпсихологія: основні положення. Основні поняття та мета гештальттерапії. Принципи роботи. Особистісний ріст за Ф.Перлзом, три зони усвідомлення дійсності – внутрішня, зовнішня, середня. Причини виникнення психологічних проблем особистості. Послідовність контакту. Основні компоненти гештальттерапії. Методи та техніки гештальттерапії (методика «двох стільців», «протилежні двері», «чарівні дзеркала», «керовані фантазії», «старий покинутий магазин», «прийняття відповідальності на себе» тощо).

Екзистенціальна психотерапія: специфіка психотерапевтичного процесу, основні положення. Робота з усвідомленням смерті: техніка «дозволу терпіти»; техніка роботи із захисними механізмами; техніка роботи із сновидіннями; техніка нагадування про недовговічність існування; техніка для поглиблення усвідомлення смерті; техніка зменшення сенситивності до смерті; техніка визначення видів захисту і способів ухиляння від відповідальності; техніка зіткнення з обмеженнями реальності; техніка фасилітації прийняття рішень та інші.

Психосинтез (Р. Асаджіолі, М. Росселі, П. Феруччі): основні теоретичні ідеї, специфіка психотерапевтичного процесу. Техніки роботи

з субособистостями. Спрямовані медитації. Вправи «Робочий зошит», «Ваші можливості», «Хто Я?», «Розузгодження», «Я не роль», «Ототожнення з центром Я», «Синтез», «Малювання образів власних протилежностей» тощо.

Трансперсональна психотерапія (С. Гроф, К. Уілбер), характеристика основних положень. Картографія психіки, її рівні. Поняття перинатальних матриць. Специфіка терапевтичного впливу.

Рекомендована література

1. Життєві кризи особистості: навч. посібник / О. О. Байєр. Д.: РВВ ДНУ, 2010. 244 с.

2. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.

3. Мюллер Мартіна Якщо Ви пережили психотравмуючу подію: Пер. з англ. Діана Бусько; наук. Ред.. Катерина Явна (Серія «Сам собі психотерапевт»). Львів: Вида-во Українського католицького університету: Свічадо, 2014. – 120 с.

4. Особистісний вибір: психологія відчаю та надії / За ред. Т.М.Титаренко. – К.: Міленіум, 2005. 336 с.

5. Кризова психологія: навчальний посібник. UR : <http://repositcsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/2069>

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Змістовний модуль 1.

Зміст та особливості діяльності психологів в організації

Тема 1. Поняття про організації та їх основні функції

Сутність організацій, їх соціально-економічні та соціально-психологічні функції. Роль менеджерів у забезпеченні ефективного управління організаціями. Основні підходи та принципи аналізу діяльності організацій в сучасних умовах.

Тема 2. Роль організаційної психології у забезпеченні ефективної діяльності організацій

Предмет та основні завдання організаційної психології. Особливості академічної та практичної організаційної психології. Психологічна допомога як головна мета практичної організаційної психології. Організаційна психологія та психологія управління. Завдання психології організацій. Методи психології організацій.

Тема 3. Основні моделі психологічної служби

Поняття про модель психологічної служби. Суспільна, організаційна, групова та особистісна моделі психологічної служби. Екстремальна та стабільна моделі психологічної служби. Безпосередня та опосередкована моделі психологічної служби. Динаміка моделей психологічної служби. Особливості застосування різних соціально-психологічних моделей психологічної служби.

Змістовний модуль 2.

Технології роботи організаційних психологів з менеджерами та персоналом організацій

Тема 4. Формування конкурентоздатної команди

Психологічний аналіз змісту та суттєвих характеристик конкурентоздатної команди. Діагностика особливостей діяльності конкурентоздатної команди. Методи розвитку конкурентоспроможності. Інформаційно-смісловий компонент технології формування конкурентоздатної організації. Діагностичний компонент технології формування конкурентоздатної організації. Корекційно-розвивальний компонент технології формування конкурентоздатної організації.

Тема 5. Розвиток професійно-управлінського самовизначення менеджерів

Поняття про професійно-управлінське самовизначення менеджерів, його структуру та динаміку. Загальні принципи, методи вивчення особливостей професійно-управлінського самовизначення менеджерів. Методи розвитку професійно-управлінського самовизначення. Поняття про управлінське рішення та чинники, що впливають на його прийняття в організації. Зміст і структура професійної етики менеджерів.

Тема 6. Профілактика та подолання комунікативних бар'єрів в організації

Поняття про комунікативні бар'єри в організації. Види комунікативних бар'єрів. Причини виникнення комунікативних бар'єрів в організації. Система діагностичних методів для визначення комунікативних бар'єрів. Профілактика комунікативних бар'єрів. Специфіка корекції комунікативних бар'єрів.

Тема 7. Запобігання та розв'язання організаційних конфліктів

Організаційні конфлікти. Види організаційних конфліктів. Причини виникнення організаційних конфліктів. Методи дослідження організаційних конфліктів. Профілактика організаційних конфліктів. Методи корекції організаційних конфліктів.

Тема 8. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в організації

Зміст, структура та види соціально-психологічного клімату. Фактори, що визначають формування сприятливого чи несприятливого соціально-психологічного клімату. Діагностика соціально-психологічного клімату в організації. Корекція соціально-психологічного клімату в організації. Методи формування сприятливого соціально-психологічного клімату.

Тема 9. Психологічне забезпечення ефективності підприємницької діяльності

Психологічні особливості підприємницької діяльності. Фактори, що впливають на ефективність підприємницької діяльності. Система діагностичних методів для дослідження ефективності підприємницької діяльності. Комплекс активних методів і форм психологічної підготовки підприємців до підвищення ефективності підприємницької діяльності. Шляхи підвищення ефективності діяльності.

Рекомендована література

1. Карамушка Л.М., Москальов М.В. Психологія підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: Монографія. К. : Наук. світ, 2009. 268 с.
2. Карпов А.В. Організаційна психологія. К., 2014. 167 с.
3. Савельєва В.С. Організаційна поведінка: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
4. Технології роботи організаційних психологів. Навчальний посібник / За наук. ред. Л.М. Карамушки. К.: ІНКООС, 2005. 366 с.

Інформаційні ресурси

1. Організаційна психологія. [Електронний ресурс]: [Вебсайт]. URL: <http://www.ebooktime.net>
2. Організаційна психологія: методичні рекомендації до самостійної та індивідуальної роботи студентів. [Електронний ресурс]: [Вебсайт]. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/>

3. Карамушка Л. М. Технології роботи організаційних психологів: Навчальний посібник. [Електронний ресурс]: [Вебсайт]. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-148.html>

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ,
ВИНЕСЕНИХ НА АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

Педагогіка та психологія вищої школи

1. Охарактеризуйте психологію вищої школи як навчальну дисципліну, її предмет, завдання та методи. Розкрийте основні напрямки реформування освіти ХХІ століття та проблеми сучасної психології вищої школи.

2. Обґрунтуйте принципи психологічного дослідження: науковість, об'єктивність, поетапність. Опишіть класифікацію методів збору емпіричних психологічних фактів. Розкрийте методи інтерпретації одержаних даних.

3. Розкрийте особливості етики дослідника. Охарактеризуйте дослідницькі вміння.

4. Наведіть психологічну характеристику студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості (психофізіологічні особливості, протиріччя, соціальна ситуація розвитку).

5. Проаналізуйте заклад вищої освіти як один із провідних факторів соціалізації студента. Розкрийте особливості адаптації студента до навчання у вищій школі, її види та умови ефективності.

6. Розкрийте психологічні особливості студентської групи та її структуру. Проаналізуйте рівні розвитку студентської академічної групи та шляхи формування студентського колективу.

7. Розкрийте соціально-психологічні явища в студентській групі та їх вплив на особистість кожного студента. Проаналізуйте проблему лідера та лідерства в студентській групі.

8. Обґрунтуйте особливості соціально-психологічного клімату у групі та його вплив на її працездатність. Розкрийте психологічні засади студентського самоврядування.

9. Проаналізуйте навчально-професійну діяльність як провідну в студентському віці. Обґрунтуйте формування професійної спрямованості особистості студента. Опишіть розвиток «Я-концепції» як показника особистісного зростання і професійного становлення студента.

10. Обґрунтуйте формування професійних і особистісних якостей майбутнього фахівця. Проаналізуйте особливості самоосвіти та самовиховання студента, їх значення в його професійному зростанні.

11. Розкрийте особливості педагогічного управління навчальним процесом у вищій школі та його психологічний аналіз із позицій сучасних вимог. Проаналізуйте управління професійною рефлексією. Обґрунтуйте педагогічний процес як цілеспрямовану активну взаємодію викладача зі студентом.

12. Наведіть психологічний аналіз учіння студентів. Обґрунтуйте розвиток особистості студента як суб'єкта власної навчально-професійної діяльності.

13. Розкрийте сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою та завдання виховання студентів відповідно до пріоритетних напрямків реформування освіти в Україні. Опишіть мету та зміст виховання студентської молоді.

14. Проаналізуйте роль педагогічного спілкування в розв'язанні соціально-моральних завдань професійної підготовки майбутнього фахівця. Опишіть особливості виховної позиції викладача в педагогічній комунікативній взаємодії: розуміння, визнання та прийняття студента.

15. Охарактеризуйте педагогічні здібності. Розкрийте особливості діяльності викладача при різних стилях взаємодії. Опишіть шляхи формування педагогічної майстерності й підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи.

16. Типи закладів вищої освіти та основні напрями їх діяльності.

17. Болонський процес і стратегія модернізації освіти в Україні.

18. Проблема змісту освіти у вищій школі на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

19. Ієрархічність цілей і мети навчання і виховання у ЗВО.

20. Методологічні основи педагогіки вищої школи.

21. Методи емпіричного і теоретичного дослідження у дидактиці вищої школи.

22. Структура освітнього процесу у закладі вищої освіти.

23. Державні стандарти освіти та їх функції.

24. Моніторинг освітньої діяльності. Органи гарантування якості вищої освіти.

25. Навчально-методичне забезпечення діяльності закладу вищої освіти.

26. Навчальна книга в структурі професійної підготовки: зміст, функції та критерії якості.
27. Особливості унітарної та бінарної систем вищої освіти.
28. Сутність системно-розвивального навчання та застосування його у вищій школі.
29. Ефективність використання проблемного навчання у вищій школі.
30. Інноваційні технології та методи навчання. Поняття педагогічної інновації.

Методика викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти

31. Розкрийте тенденції та перспективи розвитку й удосконалення підготовки фахівців в умовах формування європейського освітнього простору. Проаналізуйте особливості структурної організації вищої освіти в різних країнах світу.
32. Обґрунтуйте систему, мету і зміст вищої освіти в Україні. Розкрийте методологічні і теоретичні проблеми вищої освіти на сучасному етапі розвитку вищої школи.
33. Проаналізуйте нормативно-правове забезпечення психолого-педагогічних дисциплін і викладацької діяльності в різних типах закладів вищої освіти. Охарактеризуйте Національну рамку кваліфікацій, професійний стандарт та стандарт вищої освіти.
34. Обґрунтуйте стратегію організації сучасної психологічної освіти. Проаналізуйте особливості розробки освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми та навчального плану.
35. Розкрийте структуру робочої програми як основної форми фіксації змісту навчальної дисципліни. Опишіть особливості розробки освітнього контенту.
36. Проаналізуйте функції і класифікацію лекційного заняття, його композиційну структуру та етапи підготовки. Розкрийте особливості читання лекцій з дисциплін психолого-педагогічного циклу.
37. Розкрийте особливості використання лектором лінгвістичних, паралінгвістичних і кінетичних засобів впливу на аудиторію. Опишіть критерії оцінювання лекторської майстерності.
38. Проаналізуйте форми й порядок проведення практичних занять з дисциплін психолого-педагогічного циклу. Опишіть план-конспект

практичного заняття. Розкрийте карту оцінки практичного (семінарського) заняття.

39. Проаналізуйте мету, функції і структуру семінарського заняття, особливості організації проведення семінару в активній формі. Опишіть критерії оцінки якості проведення семінарських занять.

40. Поясніть особливості педагогічного контролю, його мету, функції, види та специфіку організації контролю знань, умінь і навичок у системі викладання психолого-педагогічних дисциплін.

41. Розкрийте загальні вимоги до написання курсових робіт, особливості написання курсової роботи з психологічних дисциплін. Опишіть організацію захисту курсового проекту.

42. Розкрийте загальні вимоги до написання бакалаврського та магістерського досліджень та особливості написання студентом кваліфікаційної роботи з психології. Опишіть організацію захисту кваліфікаційної роботи.

43. Проаналізуйте стан застосування технологій дистанційного навчання в закладах вищої освіти. Розкрийте технологічні досягнення для реалізації дистанційного навчання.

44. Дайте психологічну характеристику викладача вищої школи як особистості. Опишіть характеристику самосвідомості (рефлексивності) викладача, його професійної компетентності та майстерності.

45. Розкрийте особливості науково-педагогічної творчості. Обґрунтуйте культуру педагогічного мислення.

Організаційна психологія

46. Розкрийте предмет та основні завдання організаційної психології. Особливості академічної та практичної організаційної психології.

47. Охарактеризуйте головну мету практичної організаційної психології. Моделі психологічної служби (суспільна, організаційна, групова, особистісна, екстремальна та стабільна моделі).

48. Здійсніть психологічний аналіз змісту та суттєвих характеристик конкурентоздатної команди. Охарактеризуйте методи розвитку конкурентоспроможності.

49. Розкрийте поняття про професійно-управлінське самовизначення менеджерів, його структуру та динаміку. Сформулюйте загальні принципи та методи вивчення особливостей професійно-управлінського самовизначення менеджерів.

50. Проаналізуйте комунікативні бар'єри в організації, їх види та причини виникнення. Охарактеризуйте основні напрямки профілактика комунікативних бар'єрів в організації.

51. Охарактеризуйте основні підходи до класифікації організаційних конфліктів. Розкрийте причини їх виникнення та шляхи подолання. Виділіть методи роботи з організаційними конфліктами.

52. Розкрийте зміст, структуру та види соціально-психологічного клімату. Проаналізуйте особливості корекції несприятливого соціально-психологічного клімату в організації.

53. Проаналізуйте психологічні особливості підприємницької діяльності. Охарактеризуйте методи і форми психологічної підготовки підприємців до підвищення ефективності діяльності.

54. Охарактеризуйте особливості просвітницької діяльності організаційних психологів. Розкрийте зміст прогнозування та профілактики як видів діяльності організаційних психологів.

55. Розкрийте роль діагностичної та експертної діяльності організаційних психологів.

56. Розкрийте зміст, структуру та основні прояви синдрому «професійного вигорання» у менеджерів і персоналу організацій.

57. Поясніть особливості формування потенційної психологічної готовності до професійної діяльності організаційного психолога. Розкрийте специфіку надання психологічної допомоги менеджерам і персоналу.

58. Схарактеризуйте основні підходи та принципи аналізу діяльності організацій в сучасних умовах.

59. Розкрийте особливості використання інтерактивних технік в роботі організаційного психолога.

60. Проаналізуйте особливості застосування рольових ігор та тренінгів для психологічної підготовки менеджерів і персоналу організацій.

Кризова психологія

61. Охарактеризуйте кризову психологію як галузь знань.

62. Розкрийте ознаки, типологію та форми переживання особистістю життєвих криз.

63. Дайте загальну характеристику криз дитинства.

64. Проаналізуйте психологічні особливості підліткової кризи.

65. Охарактеризуйте нормативні кризи дорослості (характеристика, умови запобігання та розв'язання).

66. Охарактеризуйте критичні та надзвичайні ситуації, катастрофи як чинники розвитку кризових станів.

67. Розкрийте зміст понять «стрес», «травматичний стрес», «посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)».

68. Охарактеризуйте теоретичні моделі і типи ПТСР. Розкрийте діагностичні критерії та напрями реабілітації ПТСР.

69. Охарактеризуйте горе як особливий психофізіологічний стан. Розкрийте динаміку та проблему виділення стадій.

70. Проаналізуйте особливості травматичного досвіду в різних екстремальних ситуаціях. Психологічні наслідки тероризму та воєнних дій.

71. Розкрийте психологічні наслідки насильства.

72. Дайте характеристику форм та методів роботи кризового психолога.

73. Охарактеризуйте завдання та особливості о застосування екстрен психологічної допомоги.

74. Розкрийте методи зняття психологічного напруження, робота з емоційними переживаннями потерпілих.

75. Поясніть особливості кризової психологічної допомоги дітям в умовах воєнного стану.

76. Розкрийте сутність емоційного вигорання психологів у роботі з потерпілими від надзвичайних ситуацій.

Методи психокорекції та психотерапії

77. Порівняйте основні моделі психологічної допомоги (психологічне консультування, психологічна корекція та психотерапія).

78. Розкрийте види, підходи та методи психотерапії.

79. Проаналізуйте основні види психокорекційних груп, їх характеристика.

80. Розкрийте специфіку групової психокорекції, її генезис, психотерапевтичні фактори груп.

81. Проаналізуйте базові та додаткові методи групової психокорекції.

82. Охарактеризуйте основні методи та техніки психоаналітичної психотерапії.

83. Розкрийте методи та техніки когнітивно-поведінкової терапії в психокорекції травми війни.

84. Проаналізуйте методи та техніки екзистенціально-гуманістичного напряму психотерапії в психокорекції травми війни.

85. Охарактеризуйте методи та техніки актуалізації внутрішніх ресурсів клієнта.

86. Проаналізуйте особливості використання методів арт-терапії у психокорекції емоційних розладів.
87. Опишіть методи та техніки психокорекції травми війни у дітей.
88. Охарактеризуйте методи саморегуляції особистості в умовах воєнних дій.
89. Розкрийте особливості використання методів зображувальної терапії з корекційною метою.
90. Опишіть особливості використання методів гештальттерапії з корекційною метою.
91. Проаналізуйте методи та техніки сімейної психотерапії.

Перелік матеріалів довідкового характеру, передбачених для використання здобувачами вищої освіти під час підготовки та відповіді на питання атестаційного екзамену

1. Стандарт вищої освіти України з підготовки фахівців за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності 053 Психологія
2. Положення про робочу програму навчальної дисципліни Рівненського державного гуманітарного університету
3. Положення про силабус навчальної дисципліни Рівненського державного гуманітарного університету
4. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: навч. посібник. Київ: Каравела, 2012. 328с.
5. Психологічна енциклопедія /Автор-упорядник О.М.Степанов. К.: Академвидав, 2006. 424 с.
6. Психологія: Довідник: Пер. з нім. / наук.ред.пер. В.О.Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Зміст атестаційного екзамену	9
Педагогіка та психологія вищої школи	9
Методика викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти	13
Кризова психологія	16
Методи психокорекції та психотерапії	19
Організаційна психологія	25
Перелік питань, винесених на атестаційний екзамен зі спеціальності 053 Психологія для здобувачів ОС магістра	8
Перелік матеріалів довідкового характеру, передбачених для використання здобувачами вищої освіти під час підготовки та відповіді на питання атестаційного екзамену	34